

БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

Вдосконалення інформаційних технологій створює умови для ефективного розвитку сучасного суспільства. Комунікаційні засоби стали невід'ємною складовою життя людей у всіх сферах діяльності. Мобільні телефони, комп'ютери та Інтернет, розширивши комунікаційні, просторові й часові межі, розкрили нові можливості для спілкування, освіти, праці, відпочинку та творчої самореалізації особистості.

1,8 млрд. людей у світі підключені до Мережі Інтернет. З кожним днем ця кількість зростає. Інформаційний світ захоплює не тільки дорослих, а й дітей. 96% дітей користуються Інтернетом.

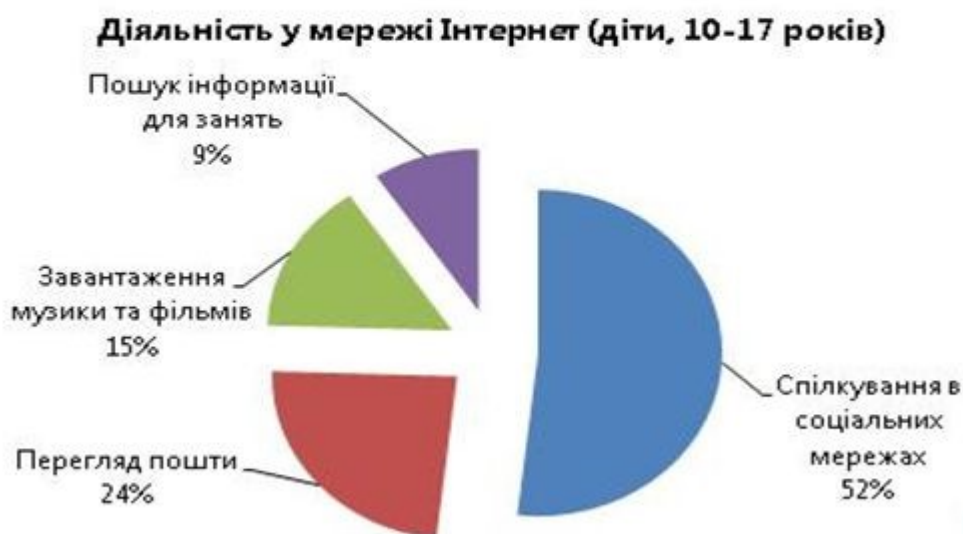
Таблиця 1. Активність виходу дітей в мережу Інтернет, %

	Щодня	3 рази на тиждень	1 раз на тиждень
10-11 років	0%	75%	15%
12-13 років	2%	67%	11%
14-15 років	4%	54%	12%
16-17 років	5%	24%	11%

Є безліч можливостей використання інформаційних технологій — від са-мостійного складання досить досконалих програм, створення своїх сторінок у просторі Internet, дистанційного навчання до занурення у світ найкращих музейних колекцій, бібліотек. Виникають запитання: як впливає цей дивовиж-ний штучний інформаційний світ на психіку людини і, зокрема, дитини? За яких умов цей новий вид людської діяльності сприяє розвитку особистості, а за яких заважає?

Завдяки Інтернету діти та підлітки шукають необхідну інформацію для занять, завантажують музику та фільми, переглядають пошту, спілкуються з іншими користувачами Інтернету. Інтернет-технології стали природною складовою життя дітей і сучасної молоді. Комп'ютер є не тільки розвагою, але й засобом спілкування, самовираження та розвитку особистості.

Що діти роблять в Інтернеті?

Самостійне пізнання інформаційного світу дозволяє розширити коло інтересів дитини і сприяє її додатковій освіті, спонукає до кмітливості, привчає до самостійного розв'язання задач. Навчальні, розвиваючі та розважальні Інтернет-ресурси орієнтовані на дітей будь-якого віку. За їх допомогою діти в цікавій ігровій формі засвоюють основи письма та лічби, вчаться малювати та моделювати, привчаються до самостійної роботи і складають уявлення про навколишній світ. До завдань розвиваючих програм та ігор входить також удосконалення пам'яті, уваги, мислення, логіки, спостережливості, тренування швидкості реакції та ін. Існує багато ігор, що водночас мають виховну і освітню основу та здатні викликати інтерес дітей шкільного віку до економіки, соціології, історії, літератури.

Всесвітня мережа також задовольняє потребу підлітків у лідерстві. Діти, які добре знають комп'ютер та Інтернет, більш адекватно оцінюють свої здібності та можливості, вони більш цілеспрямовані та кмітливі.

Чим приваблює Інтернет дітей і підлітків?

- Різноманітне спілкування.
- Утамування інформаційного голоду.
- Пошук нових форм самовираження.
- Анонімність і віртуальна свобода.
- Відчуття спільності та приналежності до групи.

Діти засвоюють нові цифрові технології та вчаться вільно орієнтуватися в інформаційному просторі. Вони виявляють підвищену зацікавленість усім новим, найбільше піддаються впливу зовнішнього середовища. Тому увага батьків до Інтернет-безпеки дітей є дуже важливою.

Діти не можуть реально оцінювати рівень достовірності й безпеки інформації, що містить Інтернет-простір. На сьогоднішній день понад 60% дітей та підлітків щодня розмовляють в Інтернет-чатах. Троє з чотирьох дітей, що працюють в режимі он-лайн, готові поділитися приватною інформацією про себе і свою сім'ю в обмін на товари і послуги. А кожна п'ята дитина щорічно стає мішенню зловмисників. Доступність Інтернет-ресурсів для неповнолітніх диктує підвищені вимоги до якості, достовірності та безпеки інформації, що міститься в Мережі.

Незважаючи на загальні норми мережевого етикету, межі вседозволеності в інтернет-просторі ще достатньо широкі. Порушення соціальної адаптації та недостатня увага з боку батьків роблять віртуальний світ найбільш бажаним для дитини. Надання переваги віртуальному світу перед реальним справляє негативний вплив на психіку і здоров'я дитини та може погіршити не тільки зір, поставу та сон, але й викликати тривожність, дратівливість, соціальну дезадаптованість і uzалежнену поведінку.

Тільки 24% дорослих перевіряють, які сайти відвідує їх дитина. При тому, що 87% батьків вважають, що повинні навчати дітей правилам безпечного користування мережею. Лише 11% батьків знають про такі онлайн-загрози, як "дорослий" контент, азартні ігри, онлайн-насилля, кіберзлочинність. Інститут соціології НАН України провів дослідження про те, наскільки серйозними є загрози, які підстерігають українських дітей в Інтернеті. Адже хоча рівень комп'ютерної грамотності зростає, багато батьків просто не розуміються на підводних каменях мережі для їх чад: 76% батьків навіть не цікавляться, які Інтернет-сторінки відвідує їх дитина. Дана статистика змушує замислитись. Батьки досить спокійно спостерігають неконтрольовані візити дітей в Інтернет. І наслідки такої поведінки вже є.

Таблиця 2. Ризики та небезпеки користування Інтернетом

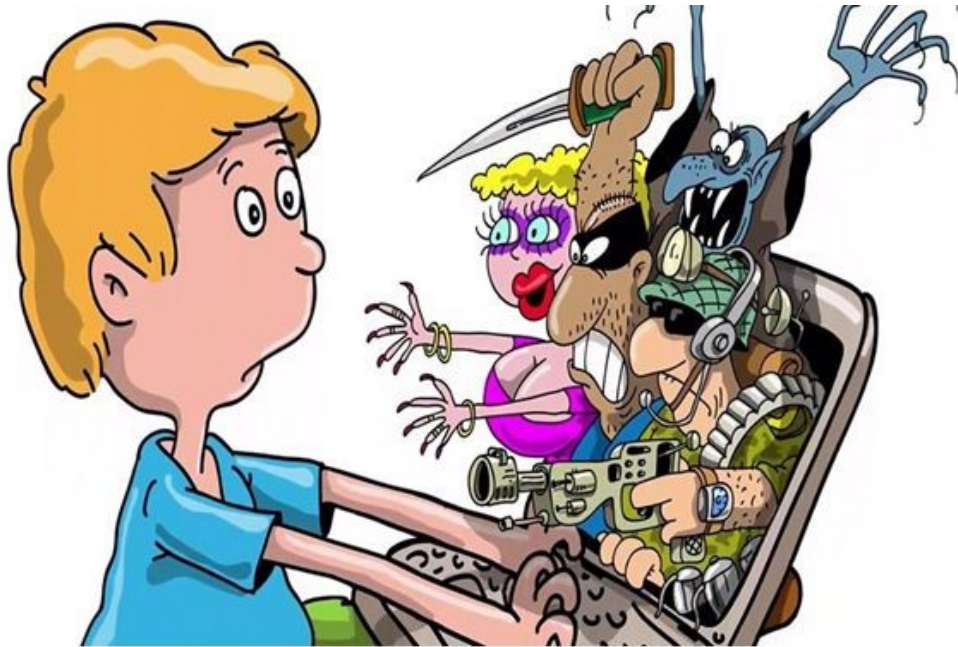
№ п/п	Ризики онлайн-спілкування	Кількість дітей (%)
1	Побачивши в інтернеті рекламу алкоголю чи тютюну, хоча б раз спробували їх купити	28%
2	Готові переслати свої фотографії незнайомцям в Мережі	28%

№ п/п	Ризики онлайн-спілкування	Кількість дітей (%)
3	Періодично потрапляють на сайти для дорослих	22%
4	Без вагань погоджуються повідомити інформацію про себе і свою сім'ю	17%
5	Відправляють платні SMS за бонуси в онлайн-іграх, не звертаючи уваги на їх вартість	14%
6	Намагалися купити наркотики	11%

Слід також відмітити, що 79% дітей впевнені у тому, що вони достатньо інформовані про ризики в Інтернет та 67% навіть повідомили, що їм розповідали правила роботи в мережі. Основними інформаторами, за словами дітей, є батьки (59%), друзі (37%) та на останньому місці — вчителі (33%).

Аналізуючи результати цього дослідження, можна сміливо констатувати недостатній рівень інформування населення України щодо правил безпечної роботи в Інтернет.

До переліку Інтернет-загроз відносять:

- Комп'ютерну залежність;
- Розходження між реальним «я» і своїм Інтернет-образом;
- Доступ до небажаного контенту (дорослий контент);
- Інтернет-шахрайство;
- Зараження комп'ютера шкідливим програмним забезпеченням;
- Он-лайн насильство;

І все ж комп'ютер – це наше майбутнє. Робота на ньому навчає дітей новому способу, простішому і швидшому, здобуття і обробки інформації.

Світова громадськість приділяє особливу увагу питанням безпеки дітей, що відносяться до найбільш вразливої категорії користувачів Інтернету. Міжнародні організації, уряди країн, різні структури створюють і підтримують програми, спрямовані на навчання грамотного і безпечного використання Інтернету дітьми.

Захист дітей та молоді від негативних інформаційних впливів є одним із державних напрямів української державної політики в галузі освіти. Змістом державної політики у сфері захисту суспільної моралі є створення необхідних умов, які сприяють реалізації права на інформаційний простір, вільний від матеріалів, що становлять загрозу фізичному та інтелектуальному розвитку або морально-психологічному стану дітей та молоді.

ПРАВИЛА Інтернет-БЕЗПЕКИ І Інтернет-ЕТИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ

- Ніколи не давайте приватної інформації про себе (прізвище, номер телефону, адресу, номер школи) без дозволу батьків.
- Якщо хтось говорить вам, надсилає вам, або ви самі віднайшли у мережі щось, що бентежить вас, не намагайтеся розібратися в цьому самотійно. Зверніться до батьків або вчителів - вони знають, що треба робити.
- Зустрічі у реальному житті із знайомими по Інтернет-спілкуванню не є дуже гарною ідеєю, оскільки люди можуть бути дуже різними у електронному спілкуванні і при реальній зустрічі. Якщо ж ви все ж хочете зустрітися з ними, повідомте про це батьків, і нехай вони підуть на першу зустріч разом з вами.
- Не відкривайте листи електронної пошти, файли або Web-сторінки, отримані від людей, яких ви реально не знаєте або не довіряєте.
- Нікому не давайте свій пароль, за виключенням дорослих вашої родини.
- Завжди дотримуйтеся сімейних правил Інтернет-безпеки: вони розроблені для того, щоб ви почували себе комфортно і безпечно у мережі.
- Ніколи не робіть того, що може коштувати грошей вашій родині, окрім випадків, коли поруч з вами батьки.
- Завжди будьте ввічливими у електронному листуванні, і ваші кореспонденти будуть ввічливими з вами.

СПІЛКУЮЧИСЬ В ІНТЕРНЕТІ ТИ, ЗАРАДИ СВОЄЇ БЕЗПЕКИ, НЕ ПОВИНЕН НІКОЛИ:

- повідомляти своєму віртуальному другу своє прізвище, домашню адресу, номер свого мобільного або домашнього телефону, номер та місцезнаходження своєї школи та інші дані;
- розмішувати фотокартки, на яких ти оголений або у нижній білизні чи піжамі, а також відправляти комусь свої фото електронною або звичайною поштою;
- повідомляти пароль до своєї Інтернет-сторінки. Твій пароль як ключ від твоєї квартири, тому нікому його не віддавай!;
- казати, що ти вдома знаходишся один;
- казати, що ти сам знаходишся перед комп'ютером. Скажи краще, що час від часу до тебе у кімнату навідуються твої батьки;
- обговорювати теми, які тобі неприємні або яких ти соромишся;
- показувати віртуальному другу перед Веб-камерою своє тіло або якісь його частини, робити те, що тобі не подобається.
- відповідати на питання, які стосуються твого особистого життя або твого тіла. Пам'ятай: твоє тіло належить тільки тобі і ніхто не має права розмовляти про нього з тобою!;

- розповідати багато про своїх друзів, знайомих та родину, особливо, видавати їхні таємниці;
- відправляти поштою або передавати через когось свої особисті речі співрозмовнику по Інтернету;

Крім того:

- при реєстрації у Чаті ніколи не заповнюй поля, де від тебе вимагають прізвище, номер мобільного та домашнього телефону, домашню адресу. Якщо ці поля обов'язкові, то краще вигадай для себе прізвище, адресу та номер телефону. Це потрібно для твоєї безпеки. Взагалі, для реєстрації у Чаті, вКонтакті та на інших подібних сайтах створи для себе окрему електронну поштову скриньку;
- коли вигадуєш у Чаті для себе нікнейм, то він не повинен бути схожим на твоє прізвище. Також він не повинен стосуватися твого зовнішнього вигляду;
- у вКонтакті та подібних сайтах обмеж доступ до твоєї сторінки невідомих тобі людей. Додавай до списку своїх друзів лише тих, кого ти добре знаєш у справжньому житті;

Пам'ятай: спілкування в Інтернеті не є твоїм обов'язком, тому якщо тобі це більше не подобається або тебе лякають твої Інтернет-друзі, то лише вимкни комп'ютер і не повертайся більше до спілкування онлайн!

Увага! Ніколи за жодних умов не погоджуйся на особисту зустріч у реальному світі зі своїм Інтернет-другом. Якщо ти все-таки вирішив зустрітися з ним, то нехай обов'язково батьки чи інші дорослі, яким ти довіряєш, прийдуть з тобою на зустріч. Ти можеш також сказати про це своєму віртуальному другу. Місце для зустрічі повинно бути таким, де постійно знаходиться багато людей, наприклад, парк розваг, каток.

Якщо твій знайомий з Інтернета постійно вимагає від тебе зустрітися з ним або щось зробити для нього, продовжує це робити, незважаючи на твою відмову або небажання, то ти обов'язково маєш розповісти про це своїм батькам або іншим дорослим, яким ти довіряєш!

Запам'ятай! Неможна розкривати і ділитися в соціальних мережах (та і загалом, зустрічаючи незнайомців) особистими даними:

- місцем прогулянок;
- номером телефону;
- часом коли вдома відсутні батьки;
- адресою;
- номерами банківських карток;
- повним ім'ям та іменами членів своєї родини

Така обізнаність — запорука безпеки дитини як в реальному світі, так і у віртуальному просторі.

Кібербулінг

Кібербулінг – психологічне насильство в мережі, переслідування з боку однолітків, що проявляється у вигляді знущань, насмішок, залякувань, інших дій, які негативно впливають на психічний стан підлітка.

Вільне володіння необхідними технологіями дозволяє «агресорам» створювати іменні сайти образливого змісту, поширювати чутки, викладати фото-або відеоматеріали, що принижують гідність дитини або займатися від його імені кібер тероризмом, що загрожує безпеці дітей.

У дитини створюється відчуття безвиході, навіть вдома його не залишає почуття тривоги, він впадає в депресію. Інформаційна атака може призвести до суїциду.

Тінейджери рідко звертаються за допомогою, сумніваючись, що будуть зрозумілими та бояться заборони на користування інтернетом. Необхідно знати, знущання в мережі карається чинним законодавством. Варто відразу звернутися в правоохоронні органи з наданням доказів.

Кібермисливці

Ким є типові інтернет-співрозмовники?

Соціологічні опитування про безпеку дітей-підлітків в інтернет мережі надають такі дані про контакти:

- родичі – 43 %;
- віртуальні друзі – 21%;
- незнайомі люди – 36%;

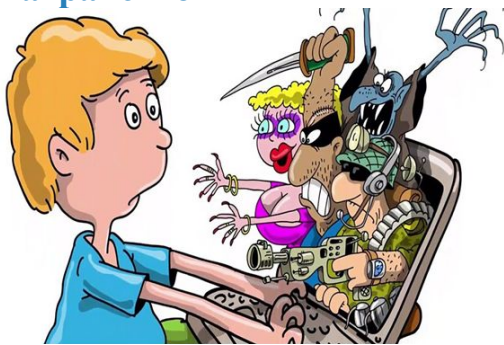
Однак за великим рахунком віртуальні друзі – теж незнайомці. Таким чином, велику частину свого часу в мережі діти приділяють спілкуванню з сторонніми людьми, діляться своїми переживаннями, секретами, планами.

Кібермисливці – хороші психологи, встановивши контакт на форумі, при обміні миттєвими повідомленнями в чаті, вони досить швидко набувають статусу друзів.

Спочатку входять в довіру, оточуючи турботою і розумінням проблем, вислуховують, підтримують. Після цього «друг» поступово вносить до розмови нотки сексуальності, відбувається обмін фото, демонстрація матеріалів еротичного характеру.

Мета кібермисливця – особиста зустріч.

Шахрайство

Шахраї і способи їх дії йдуть в ногу з часом. Необізнаність і наївність дітей роблять їх легкою здобиччю. Один із способів обману – це «виграш». Повідомлення про приз (автомобіль, комп'ютер, телефон тощо). І для цього просто потрібно повідомити дані електронної картки (батьків) і повідомити цифри, які прийшли в смс на номер.

Чи варто пояснювати, до яких наслідків призведе подібна інформація в руках шахраїв? Для того, щоб здійснити покупку в інтернет-магазині, зазвичай достатньо повідомити реквізити банківської картки і смс-код підтвердження платежу. І те, і інше підліток добровільно повідомляє «щедрим дядькам», які обіцяють приз.

Все це і багато іншого виключає саме поняття – безпечний інтернет. Повністю обмежити доступ в кіберпростір неможливо, та й не потрібно. Величезна кількість розвиваючої корисної інформації, літератури, музики і просто спілкування за інтересами, зв'язок з родичами і друзями – все це можна знайти в інтернеті. Достатньо знати правила поведінки, щоб забезпечити особисту безпеку дитини шкільного віку в інтернеті.

Як забезпечити безпеку дітей в мережі Інтернет?(поради батькам)

Пропонуємо декілька рекомендацій, які слід взяти до уваги:

- розміщуйте комп'ютери з Internet-з'єднанням поза межами кімнати вашої дитини;
- поговоріть зі своїми дітьми про друзів, з яким вони спілкуються в он-лайн, довідайтесь як вони проводять дозвілля і чим захоплюються;
- цікавтесь які веб сайти вони відвідують та з ким розмовляють;
- вивчіть програми, які фільтрують отримання інформації з мережі Інтернет, наприклад, Батьківський контроль в Windows*;
- наполягайте на тому, щоб ваші діти ніколи не погоджувалися зустрічатися зі своїм он-лайнним другом без Вашого відома;
- навчіть своїх дітей ніколи не надавати особисту інформацію про себе та свою родину електронною поштою та в різних реєстраційних формах, які пропонуються власниками сайтів;
- контролюйте інформацію, яку завантажує дитина (фільми, музику, ігри, тощо);
- цікавтесь чи не відвідують діти сайти з агресивним змістом;
- навчіть своїх дітей відповідальному та етичному поводженню в он-лайні. Вони не повинні використовувати Інтернет мережу для розповсюдження пліток, погроз іншим та хуліганських дій;
- переконайтеся, що діти консультуються з Вами, щодо будь-яких фінансових операції, здійснюючи замовлення, купівлю або продаж через Інтернет мережу;
- інформуйте дітей стосовно потенційного ризику під час їх участі у будь-яких іграх та розвагах;
- розмовляйте як з рівним партнером, демонструючи свою турботу про суспільну мораль.

Використовуючи ці рекомендації, Ви маєте нагоду максимально захистити дитину від негативного впливу всесвітньої мережі Інтернет. Але пам'ятайте, Інтернет, це не тільки осередок розпусти та жорстокості, але й найбагатша в світі бібліотека знань, розваг, спілкування та інших корисних речей. Ви повинні навчити свою дитину правильно користуватися цим невичерпним джерелом інформації.